

Uppmärksamhetsmärkning - ur ett smittskyddsperspektiv

Eva Gustafsson
Smittskydd Skåne

Smittskyddslagens syfte

- Befolkningsinriktad - skydda befolkningen mot smittsam sjukdom och
- Individinriktad - tillförsäkra att individ som bär på smittsam sjukdom får råd, stöd, behandling

- Åtgärder som vidtas för att begränsa smittspridning:
 - ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet
 - får inte vara mer långtgående än vad som är försvarligt med hänsyn till människors hälsa

- Åtgärder mot enskild individ skiljer sig åt beroende på smittsamt agens och situation
- Smittskyddsbladen ger vägledning kring handläggning av enskild individ,

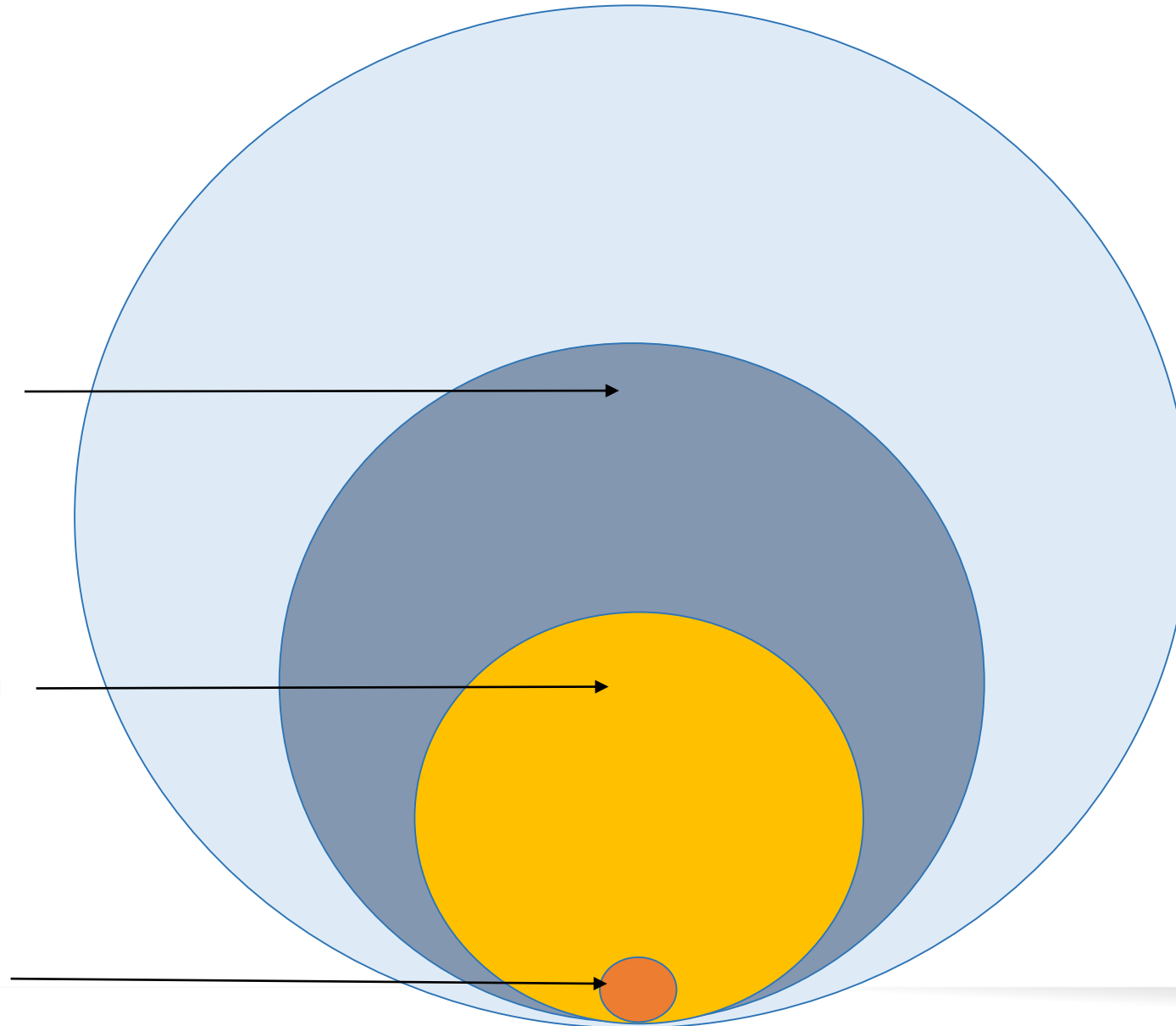
Smittskyddslagens sjukdomar

”Sjukdomar som kan överföras till eller mellan människor och som kan innebära ett inte ringa hot mot människors hälsa”

Anmälningsskyldiga sjukdomar
och dessutom andra sjukdomar
med anmärkningsvärd utbredning
eller som uppträder i allvarlig form

Allmänfarliga sjukdomar
Allvarliga konsekvenser
Krav/förhållningsregler på den
enskilde kan förhindra smittspridning

Samhällsfarliga sjukdomar
Påverkar samhällsfunktion
Extraordinära åtgärder
Smittkoppor, SARS, Ebola

Beslut kring sjukdomar och klassificering i SmL

- Riksdagen
 - Allmänfarliga sjukdomar och samhällsfarliga sjukdomar
 - Tvångsåtgärder kan riktas mot den enskilde
 - Nationell kostnadsfrihet för den enskilde
- Regeringen
 - Övriga anmälningspliktiga sjukdomar
- Folkhälsomyndigheten
 - Smittspårningsplikt hos övriga anmälningspliktiga sjukdomar

Allmänfarliga sjukdomar

Förhållningsregler/krav för enskild individ, provtagning, smittspårningsplikt, rätt till kostnadsfri vård och behandling

Tarmsmittor

- **Campylobacterinfektion**
- **EHEC**
- **Giardiainfektion**
- **Salmonellainfektion**
- **Shigellainfektion**
- **Kolera**
- **Paratyfoidfeber**
- **Tyfoidfeber**
- **Hepatit A och E**

Resistenta bakterier

- **MRSA**
- **Pneumokocker med nedsatt känslighet för penicillin**

Övriga bakteriesjukdomar

- **Difteri**
- **Mjältbrand**
- **Pest**
- **Tuberkulos**

Blod/STI

- **Hepatit A-E**
- **Hiv**
- **Infektion med HTLV I eller II**
- **Gonorré**
- **Klamydiainfektion**
- **Syfilis**

Övriga virussjukdomar

- **Rabies**
- **Polio**
- **Virala hemorragiska febrar exkl. denguefeber och sorkfeber (nefropathia epidemica)**
- **Fågelinfluensa H5N1**

Samhällsfarliga

- **Smittkoppor**
- **SARS**
- **Ebola**

Smittspårningspliktiga

Tarmsmittor

- Entamöba histolytica
- Yersinia
- Cryptosporidium
- Vibrioinfektion exkl kolera
- Listeria

Barnvaccinationssjukdomar

- Kikhosta
- Mässling
- Påssjuka
- Röda hund

Resistenta bakterier

- **VRE**
- **ESBLcarba**

Övriga

- Botulism
- Brucellos
- Echinokocker
- Papegojsjuka
- Trikinos
- Legionella
- MERS-CoV

Anmälningspliktiga

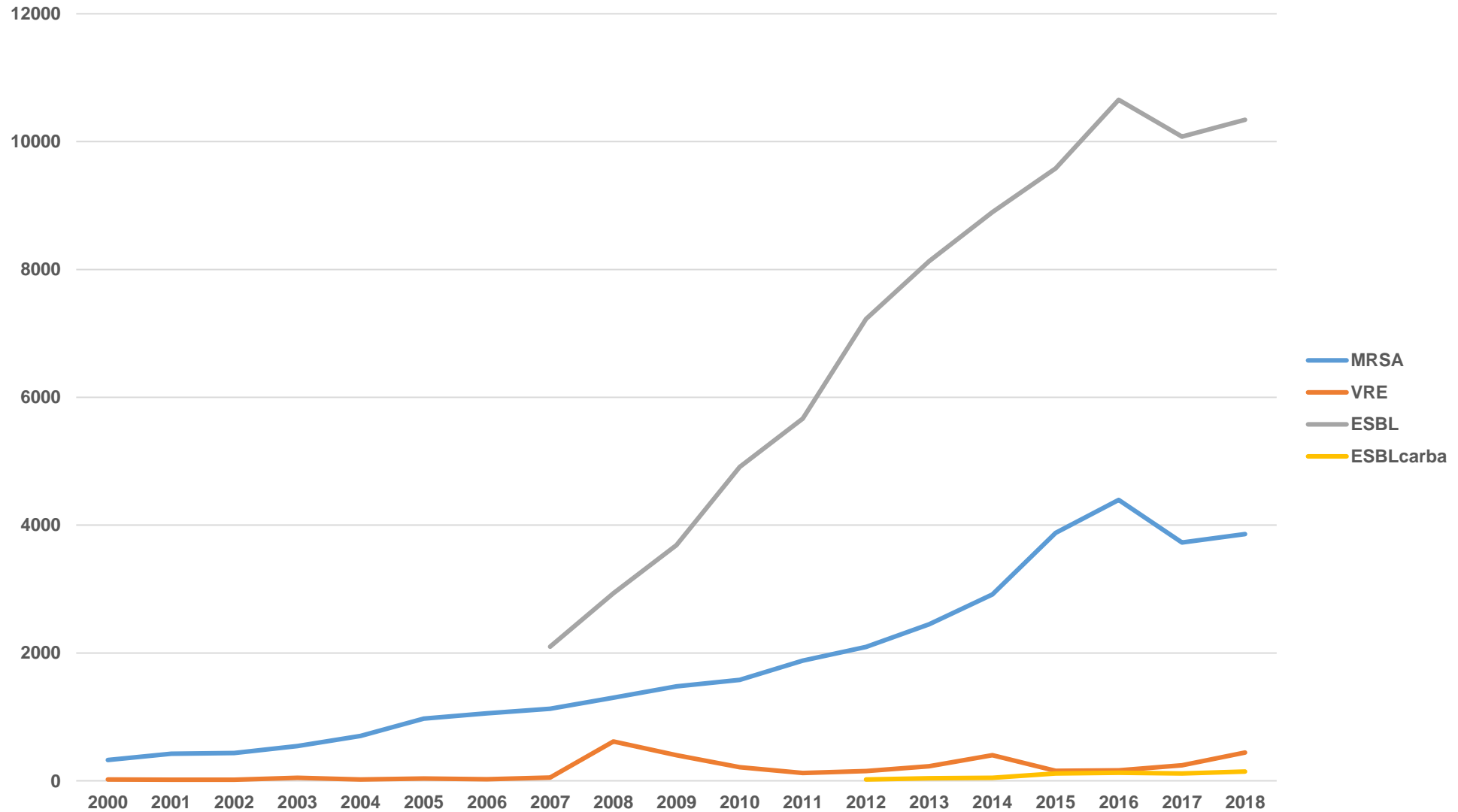
- Atypisk mykobakterieinfektion
- Denguefeber
- Gula febern
- Grupp A-streptokockinfektion, invasiv
- Haemophilus influenzae, invasiv
- Meningokockinfektion, invasiv
- Pneumokockinfektion, invasiv
- Harpest (tularemi), invasiv
- Leptospirainfektion
- Malaria
- Q-feber
- Sorkfeber (nephropathia epidemica)
- Stelkramp
- Viral meningoencefalit

Anmälning enbart från lab

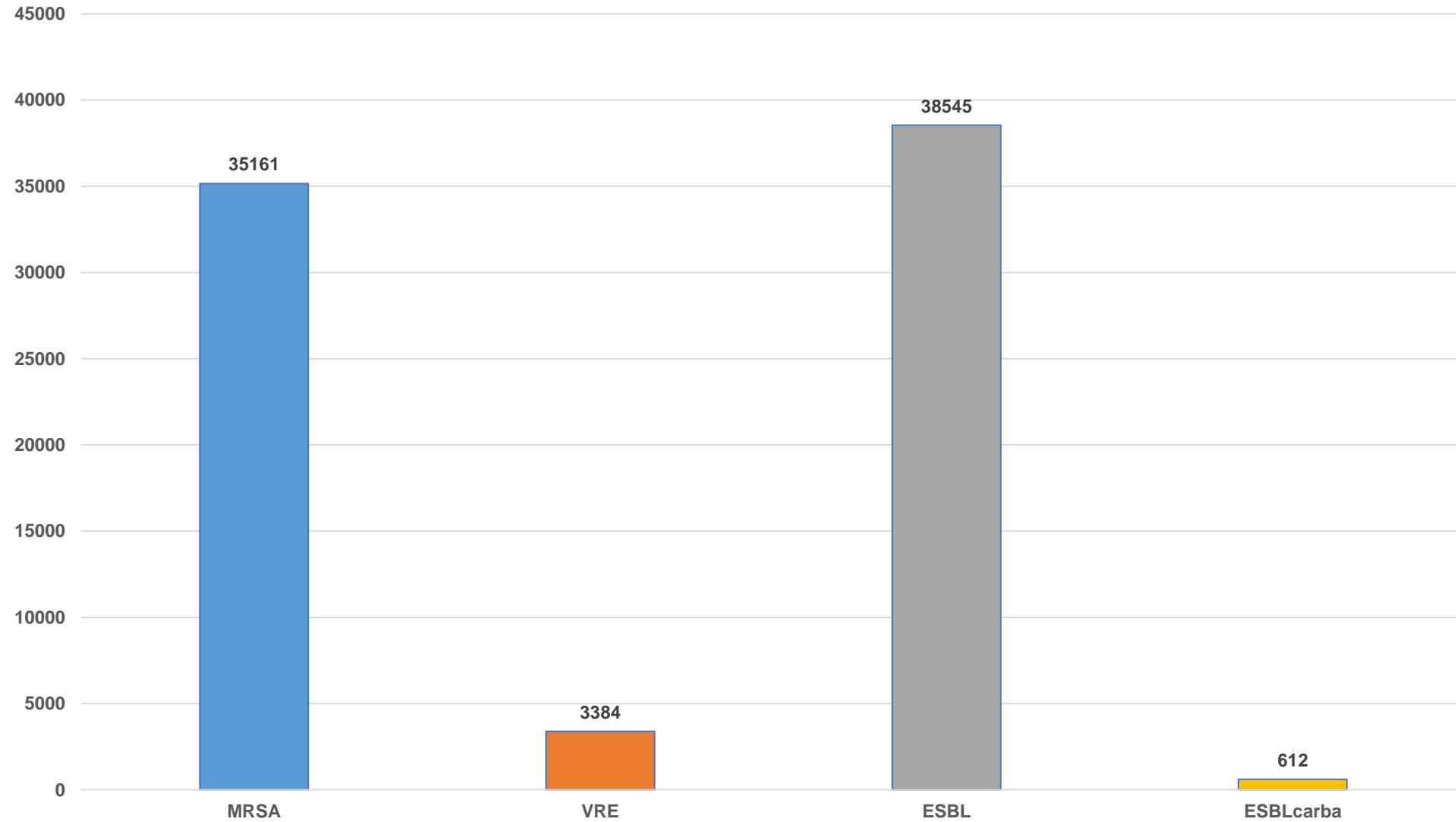
- **ESBL**
- Influensa
- (Rotavirus 2021)

Anmälda fall i Sverige av MRB

MRSA och VRE från 2000
ESBL från 2007
ESBLcarba från 2012

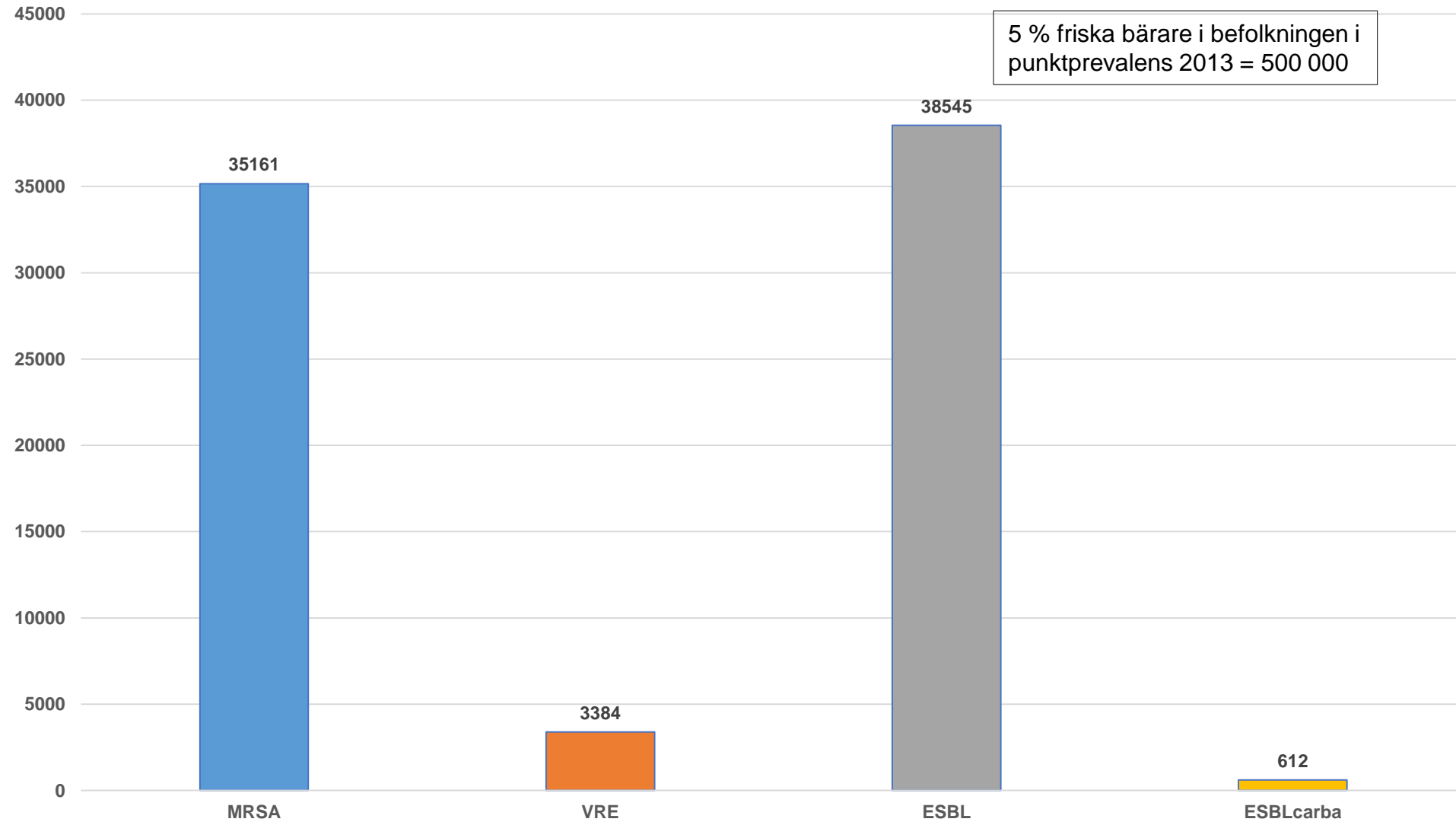

Anmälda fall av MRB i Sverige
MRSA och VRE från 2000
ESBL från 2007
ESBLcarba från 2012

Anmälda fall av MRB i Sverige

MRSA och VRE från 2000
ESBL från 2007
ESBLcarba från 2012

Den enskildes skyldighet att förebygga smittspridning

SmL 2 kap

Generella skyldigheter

1 § Var och en skall genom uppmärksamhet och rimliga försiktighetsåtgärder medverka till att förhindra spridning av **smittsamma sjukdomar**.

Specifika skyldigheter

2 § Den som vet eller har anledning att misstänka att han eller hon bär på **en smittsam sjukdom** är skyldig att vidta de åtgärder som krävs för att skydda andra mot smittrisk.

Den som vet att han eller hon bär på en **allmänfarlig sjukdom** är skyldig att lämna information om smittan till andra människor som han eller hon kommer i sådan kontakt med att beaktansvärd risk* för smittoöverföring kan uppkomma.

*beaktansvärd risk = reell risk, beror av situationen och sjukdomens smittvägar

Förhållningsregler för att begränsa smittspridning – allmänfarlig sjukdom

SmL 4 kap § 2

Förhållningsregler

1. inskränkningar i arbete, skolgång eller deltagande i viss annan verksamhet
2. förbud mot att donera blod och organ
3. förbud mot att dela injektionsverktyg
4. informera vårdgivare, även vid icke-medicinska ingrepp
5. informera sexualpartner
6. minimerar risken för smittspridning vid sex
7. iaktta särskilda hygienrutiner
8. hålla regelbunden kontakt med behandlande läkare

Förhållningsregler ska omprövas:

- proportionalitet mellan inskränkningar för enskild smittbärare och risken för andra att smittas

Behandlande läkares ansvar:

- individuellt utformad plan för uppföljning
- individuell bedömning av beaktansvärd risk för smittspridning

Smittskyddsbladen om informationsskyldighet vid MRB

- revision på gång

- MRSA ”**måste informera**” – förhållningsregel
 - vid sjukvård, tandvård, medicinsk fotvård
 - vid personlig vård och omvårdnad i hemmet eller på SÄBO
 - vid icke-medicinsk behandling, piercing, tatuering fotvård – om riskfaktorer för smittspridning
- ESBL, ESBLcarba, VRE ”**bra om du informerar**”
 - vid infektion som kräver antibiotikabehandling... för din egen skull
 - vid inläggning på sjukhus, vid kirurgiska ingrepp och på SÄBO

Förhållningsregler vid hiv

- omprövning av informationsskyldighet

Nya smittskyddsblad utifrån ny kunskap om smittrisk

Informationsskyldighet gäller vid beaktansvärd (reell) smittrisk

	hiv	Välinställd hiv-behandling
Sex	ja	nej
Dela sprutor	ja	ja
Blodprovstagning	ja	nej
Tandvård	ja	nej
Kirurgi	ja	ja

Hygienrutiner vid kontakt med kroppsvätskor är densamma oavsett smittstatus

Rekommendation från smittskyddsläkare: ingen journalmärkning

MRSA-historik

- Från början "Search and destroy"
 - Handläggning med begränsningar, avstängning, informationsplikt, journalmärkning
 - Smittspårning i vård och omsorg, personal, samhälle, familj
 - Eradikeringsbehandling, minska smittsamheten, hantera avstängd personal
 - Hygien i vården: särskilda hygienrutiner, smittstädning och rengöring... även i öppenvård
- Nu
 - Handläggning med hygienråd mindre avstängning, fokus på riskfaktorer för smittspridning
 - Minskat fokus på samhället: smittspårning om riskfaktorer/riskyrike, avskrivning inte för alla
 - Hygien i vården: basala hygienrutiner, städning och rengöring
- Myndighetsvägledning Socialstyrelsen
 - 2007 rekommendation för handläggning av personal med MRSA
 - 2010 rekommendation för bedömning och bärarskap avseende MRSA
 - 2006 föreskrift Basal hygien

MRSA - avskrivning och avmärkning av journal

Avskrivning av förhållningsregler

Bedömning av bärarskap och smittrisk - när smittrisen kan jämföras med risken i normalbefolkningen

Process

- Ansvarig behandlande läkare
- Plan för provtagning med intervall och antal negativa prov - i samråd med smittskyddsläkaren
- Individuell bedömning inför avskrivning
 - provtagningsresultat
 - kvarvarande riskfaktorer för bärarskap och smittrisk
- Förhållningsregler upphör att gälla
 - dokumentation i patientjournal
 - smittmärkning avlägsnas
 - smittskyddsläkaren informeras

Informationshantering i hälso- och sjukvård

Patientdatalagen 2008:355

- Vårdgivaren har krav på att föra journal för att uppfylla sin skyldighet att ge vård
- Ska innehålla uppgifter om patientens hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden eller om vidtagna eller planerade vårdåtgärder
- Behandling av personuppgifter får utföras även om den enskilde motsätter sig detta
- Direktåtkomst till journaluppgifter gäller vårdgivare inom samma myndighet: landsting, kommun, privat
- Sammanhållen journalföring - för ökad patientsäkerhet – ger vårdgivare rätten att ta del av uppgifter i patientens journaler hos andra vårdgivare förutsatt att patienten lämnat sitt samtycke och att uppgifterna antas ha betydelse för vården av patienten

Nationella patientöversikten (NPÖ) - plattform för sammanhållen journal

- Patienten väljer för vem/vilka samtycket gäller och väljer också för hur lång tid samtycket gäller och kan också spärra sina uppgifter.
 - Diagnos
 - Läkemedel
 - Röntgenremisser, provsvar, konsultationsremisser
 - **Uppmärksamhetssignaler**
 - Vårdkontakter, anteckningar
 - Vaccinationer
 - Funktionsstatus ADL, vårdplan

Föreskrift SOSFS 2008:14 och 2016:40

Patientjournalens innehåll - Varning

”Vårdgivaren ska vidare säkerställa att patientjournalen innehåller en markering som ger en varning om att en patient har visat intolerans eller har en överkänslighet som innebär en allvarlig risk för hans eller hennes liv eller hälsa.

Markeringen ska göras på ett sådant sätt att den är lätt att uppmärksamma.”

Föreskrift patientjournalens innehåll

SOSFS 2008:14

- uppgifter om aktuellt hälsotillstånd och medicinska bedömningar,
- uppgifter om ordinationer av t.ex. läkemedel och olika behandlingar,
- uppgifter om förskrivningsorsak vid ordination av läkemedel,
- undersökningsresultat,
- uppgifter om överkänslighet för läkemedel eller vissa ämnen,
- **uppgifter om vårdhygienisk smitta**, samt
- epikris och andra sammanfattningar av genomförd vård.

SOSFS 2016:40

- aktuellt hälsotillstånd och medicinska bedömningar,
- utredande och behandlande åtgärder samt bakgrunden till dessa,
- ordinationer och ordinationsorsak,
- resultat av utredande och behandlande åtgärder,
- slutanteckningar och andra sammanfattningar av genomförd vård,
- överkänslighet för läkemedel eller vissa ämnen,
- komplikationer av vård och behandling,
- **vårdrelaterade infektioner**,
- samtycken och återkallade samtycken,
- patientens önskemål om vård och behandling,
- de medicintekniska produkter som har förskrivits till, utlämnats till eller tillförts en patient på ett sådant sätt att de kan spåras,
- intyg, remisser och annan för vården relevant inkommande och utgående information, och
- vårdplanering.

Informationsspecifikation för uppmärksamhetsinformation 2019 version 3.0

Strukturerad och entydig dokumentation, rekommendation

Specifikation av smitta

Förekomst av smittsam sjukdom: Observation

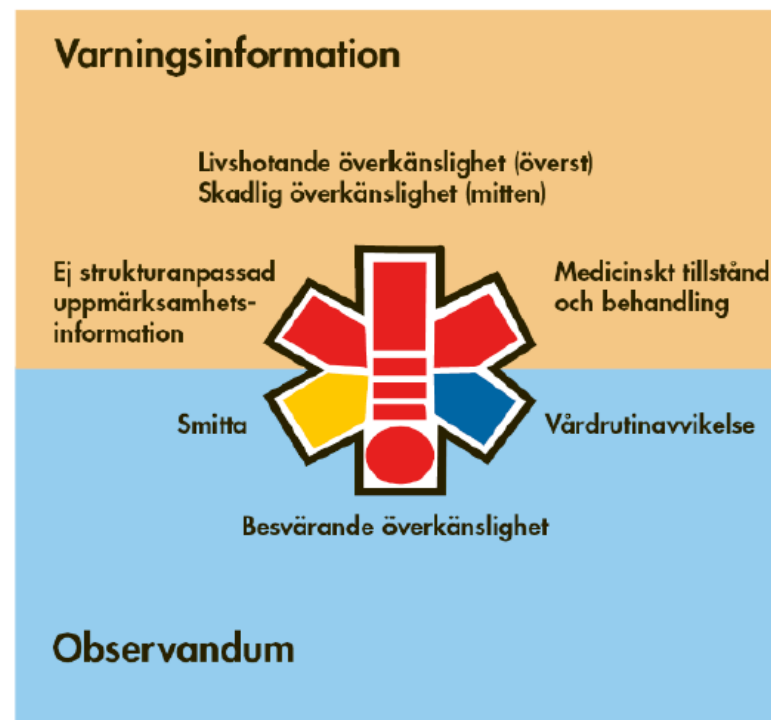
- Förekomst av smittsam sjukdom avser att patienten bär på en smittsam sjukdom.
- För att en smittsam sjukdom ska vara aktuell så ska den ha konstaterats men inte upphört.
- Är den smittsamma sjukdomen inte aktuell så föreligger den inte.

Förekomst av smittämne: Observation

- Förekomst av smittämne avser förekomster av smittämne som patienten bär på eller som påverkar hälsotillståndet.
- För att ett smittämne ska vara aktuellt så ska det ha konstaterats och fortfarande finnas kvar.
- Om smittämnet inte finns kvar så föreligger det inte.

Nationella patientöversikten

Figur 1. Symbol för uppmärksamhetsinformation

Förekomst av smittsam sjukdom

Exempel MRSA

... ESBL, ESBLcarba, VRE

Uppmärksamhetsinformation Förekomst av smittämne

Smittämnen	ICD-10-SE-koder: Uppmärksamhetsinformation Förekomst av smittämnen	ICD-10-SE text	Snomed CT: Uppmärksamhetsinformation Förekomst av smittämnen	Motivering
MRSA (meticillinresistent Staphylococcus aureus)			266096002 infektion orsakad av meticillinresistent Staphylococcus aureus	Förekomst av MRSA påverkar valet av antibiotika för den enskilda patienten och indicerar <u>smittskyddsåtgärder</u> .
	Z22.3C+B95.6+U82.1	Bärare av streptokocker (Z22.3C), Staphylococcus aureus (B95.6), Resistens mot meticillin (U82.1)	432415000 bärare av meticillinresistent Staphylococcus aureus	

Märkning – observandum smitta

Utmaningar

- Grund för märkning i journal?
 - att agens påvisas?
 - att det finns förhållningsregler för patient?
 - att särskilda vårdhygieniska rutiner bör tillämpas?
- Vilka agens är en risk för vården?
 - anmälningspliktiga i SmL
 - andra MRB
 - subtyper
- Ansvar för märkning och avmärkning?
 - dynamik i bärarskapet - bedömning på individnivå
 - korrekt och uppdaterad information
 - process som kräver resurser
 - inte kostnadsfritt för patienten (förutom MRSA)
- Val av antibiotika?
 - kan man grunda empirisk terapi på märkning smitta? – kvalitet på märkning

Skydda osmittade för vårdrelaterad smitta!

- identifiera smittrisker som kan kräva särskilda vårdhygieniska rutiner

- Riskfaktorer för smittspridning
- Misstänkt smittsam sjukdom – alla kategorier, "vintervirus"

- MRB - någon gång påvisad, aktualitet vid vårdtillfället
- MRB – misstänkt, riskexponering
- Informationsfångst från journal, laboratorium

- Välinformerade patienter vid påvisad MRB

.....?